

Kulturdepartementet

Kopi til:
Utenriksdepartementet

Oslo, 26. mars 2021

FELLES INNSPILL TIL STATSBUDESJETT FOR 2022

Norske Billedkunstnere (NBK), Norske Kunsthåndverkere (NK), Forbundet Frie Fotografer (FFF) og Samisk Kunstnerforbund – Sámi Dáiddačehpiid Searvi (SDS) samarbeider for å bedre vilkårene for visuelle kunstnere i Norge. Vi ønsker med dette å komme med felles prioriteringer til statsbudsjettet for 2022.

Vi vil gjerne benytte anledningen til å takke kulturministeren for at han har lyttet til våre innspill og satset på en rekke stimulerings tiltak spesielt rettet mot det visuelle kunstfeltet under koronakrisen. Innkjøpsmidlene til de mange regionale museene og RiddoDuottarMuseat ved Sametinget har blitt svært godt mottatt av museer, gallerier og kunstnere over hele landet. Støtten til kunstprosjekter gjennom KORO og koronastipendene har gitt en avgjørende stimulering av kunstnerøkonomien i en krisetid. Samtidig gir alle disse tiltakene publikum nye, gode kunstopplevelser over hele landet.

Vi setter spesielt stor pris på at regjeringen inkluderte utstillinghonorar og regionale prosjektmidler (KiN) som ledd i tiltakspakken i vinter. Vi leser dette som et sterkt signal på at regjeringen anerkjenner behovet for å styrke utstillingsøkonomien.

Forslag til prioriterte tiltak for budsjettåret 2022:

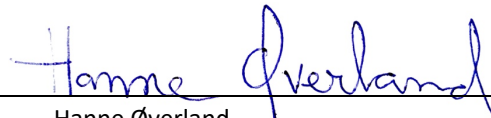
- 1. Reform av utstillingsøkonomien – honorar, utstillingsvederlag og produksjonsmidler**
- 2. Statens kunstnerstipend – lønnsvekst og flere hjemler**
- 3. Kunstnerisk produksjon og formidling**

Vi ber om å få et møte med politisk ledelse i anledning innspillet.

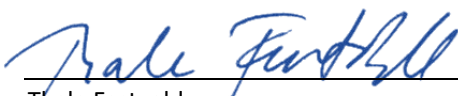
På vegne av kunstnerorganisasjonene for visuelle kunstnere,

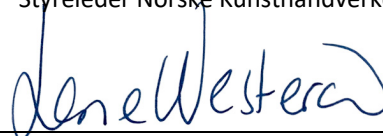
Ruben Steinum
Styreleder Norske Billedkunstnere

Hanne Øverland
Styreleder Norske Kunsthåndverkere

Thale Fastvold
Styreleder Forbundet Frie Fotografer

Lene E. Westerås
Styreleder Sámi Dáiddačehpiid Searvi

BEHOV FOR SATSING PÅ KUNSTNERNE I DET VISUELLE FELTET

En offensiv kunstnerpolitikk er påkrevet for å sikre at kunstneres inntekter og levekår bedres. Dette er også en forutsetning for å få bred rekruttering til kunstneryrket fra hele befolkningen på bakgrunn av egnethet og vilje, ikke sosial og økonomisk bakgrunn. Først da blir kulturlivet et grunnlag for demokratiutvikling og kultur-fellesskap som Kulturmeldingen 2019 slår fast som et viktig premiss for kulturpolitikken.

BAKGRUNN

Regjeringen har i flere år satset på viktig infrastruktur for visning av kunst, slik som det nye Nasjonalmuseet, Munchmuseet og Kunstsiloen i Kristiansand. Kunstnerorganisasjonene anser nybyggene som gode investeringer, og vi forventer nå den samme ambisiøse satsingsviljen overfor de som skaper innholdet i disse institusjonene – de mange kunstnerne i det visuelle feltet.

I Kulturutredningen 2014 står det (s. 172):

«Området for billedkunst, kunsthåndverk og offentlige rom er et av områdene på det statlige kulturbudsjettet med svakest økonomisk vekst etter innføringen av Kulturløftet. Området preges av å være et felt hvor det ikke har skjedd så mye nytt i politikken etter 2005 – med unntak av planene for Nasjonalmuseet for kunst, arkitektur og design.»

Siden 2014 har de statlige driftsbevilgningene til institusjonene på det visuelle kunstfeltet mer enn doblet seg. Bevilgningene har økt med over 700 millioner i perioden, hvorav Nasjonalmuseet alene har hatt en økning på over 600 millioner. Dette står i sterk kontrast til de ni millionene som er bevilget for 2021 i utstillingshonorar til samtlige av de institusjonene som deltar i det som fortsatt betegnes som en pilotordning.

I rapporten «Visuell kunst i norsk forvaltning» som ble lansert i februar 2019 slås det fast følgende i den innledende drøfting av politiske virkemidler i kulturpolitikken (s. 8):

«Dette er imidlertid ikke bare et spørsmål om strategier og virkemidlers kvalitative innretning, men også om det kvantitative nivået på virkemidlene. Som vi viser til i studien, er visuell kunst som politikkkfelt sterkt underfinansiert når det kommer til å sikre visuelle kunstnere et rimelig inntektsgrunnlag for det arbeidet de utfører. I dette ligger den kanskje største trusselen mot visuell kunst som en demokratisk og fri ytringsarena. Gitt at muligheten er så vidt begrenset for å livnære seg som visuell kunstner, enten det er innenfor maleri, skulptur, installasjon eller andre ytringsformer, svekker dette mulighetene for å få til et demokratisk mangfold av ytringer. De økonomiske vilkårene åpner ikke i tilstrekkelig grad for ytringsfrihet og mangfold.»

Dette bekrefter at det er på høy tid å satse på kunstnere i det visuelle kunstfeltet.

1. REFORM AV UTSTILLINGSØKONOMIEN

Kunstnere må sikres utstillingshonorar for jobben de gjør, utstillingsvederlag for visningen av kunsten og produksjonsmidler til å skape kunstverk til utstillinger. Disse tre bestanddelene utgjør til sammen en helhet i utstillingsøkonomien.

Det er behov for en gjennomgripende reform og et betydelig økonomisk løft for å etablere en solid utstillingsøkonomi som skaper bærekraft i det kunstneriske virke. Det visuelle kunstfeltet har de siste 20 årene gjennomgått store forandringer, både økonomisk og innholdsmessig, men de offentlige tilskuddene er fortsatt kritisk lave i forhold til forventningene som stilles. Kunstnere på det visuelle kunstfeltet har den laveste inntekten fra sitt kunstneriske virke av alle kunstnergrupper. En sentral årsak til dette er at kunstnerne ikke mottar rimelig økonomisk kompensasjon for det arbeidet de utfører med utstillinger. Kunstnere må sikres betaling for det arbeidet de utfører gjennom økte bevilgninger og kollektive avtaler som ivaretar kunstnere når de arbeider for offentlig finansierte visningssteder og museer.

Visningsstedene og museene er primært formidlingsarenaer som tilbyr publikum kunstneriske opplevelser og erfaringer. Utstillinger er prioriterte oppgaver for museer og andre visningssteder, og kunstneres bidrag er helt avgjørende. Vi anser det som en selvfølge at kunstnerne gis rimelige vilkår for utstillingsarbeid når aktører med offentlig støtte engasjerer kunstnere. Men situasjonen pr. i dag er at kunstnerne ikke har noen garantier for hvordan de skal dekke sine utgifter, og de blir ikke kompensert skikkelig for sin arbeidsinnsats og sitt bidrag.

Det pågår for øyeblikket en felles målrettet innsats blant kunstnerorganisasjoner i Europa for å forbedre kunstnernes økonomiske vilkår ved utstillinger. Både utstillingshonorar og vederlag er sentrale elementer i dette. Modellene vi foreslår i Norge vekker allerede stor interesse utenfor landets grenser og vil, dersom de blir gjennomført, kunne gjøre Norge til et foregangsland på området.

KUNSTNERNES ANDEL AV INSTITUSJONSØKONOMIEN

For å synliggjøre vårt krav om styrking av kunstnernes utstillingsøkonomi, sett i sammenheng med samlet statlig bevilgning til driftsstøtte av museer og andre visningssteder som viser samtidskunst, har vi laget to kakediagrammer som viser kunstnernes andel av samlet bevilgning.

Det første diagrammet viser dagens situasjon, og det andre fordelingen om våre krav innfris. Diagrammet viser at kunstnernes andel av den samlede institusjonsøkonomien med vårt krav vil gå fra 1,9 % til 8,3 %. Dette vil bety en stor forbedring i økonomien for landets visuelle kunstnere, selv om andelen fremdeles er langt under normalnivået på scenekunst- og musikkfeltet.

1.1 UTSTILLINGSHONORAR

Formålet med utstillingshonorar er å sikre at kunstnere får honorar for arbeid tilknyttet utstillingsarbeid og ansvarliggjøre kunstinstitusjonene til å honorere kunstneres arbeid.

Kunstnernes arbeid med utstillingsproduksjon til offentlig støttede visningssteder er marginalt finansiert fra statens side. Dette til forskjell fra institusjoner innen scenekunst- og musikkfeltet, hvor kunstnerisk arbeid er innbakt i – og utgjør en vesentlig andel av – driftsbevilgningene. Dette er en grunnleggende strukturell skjevhet som må adresseres. Det er gledelig at regjeringen i sin stimuleringspakke til kulturlivet for 2021 har bevilget tre millioner kroner til utstillingshonorar i institusjoner som ikke tidligere har vært en del av pilotprosjektet. I begrunnelsen for satsingen gir Kulturdepartementet en viktig anerkjennelse av ordningen:

«Ordningen er svært treffsikker og stimulerer både aktivitet og økonomi i det visuelle kunstfeltet.»

Evalueringen av pilotprosjektet viste tydelig at både kunstnere og institusjoner ønsker en permanent, øremerket ordning. Forslaget har også bred politisk oppslutning, og det er på høy tid å innføre utstillingshonorar som en permanent, forpliktende og tilstrekkelig finansiert ordning.

Evalueringen av pilotprosjektet viste stor variasjon i utstillingsomfanget ved institusjonene i prøveordningen. En tilstrekkelig finansiert ordning må derfor være treffsikker i forhold til de enkelte institusjoners utstillingsprogram. Bevilgningene må være av en størrelsesorden som står i forhold til kunstneres faktiske arbeidsinnsats og omfanget av den kunsten som vises for publikum. For å beregne kravet til finansiering av ordningen, kartla vi i 2019 omfanget av samtidskunstutstillinger i programmet til samtlige av de 53 institusjonene som har driftsstøtte av varig karakter, under hhv. Kulturdepartementet og Norsk kulturråd, som vi mener bør innlemmes i en permanent ordning. Vi fikk oversikt over antall utstillinger, antall deltakende kunstnere, andel nyproduserte verk og størrelse på visningsarealene. Deretter utarbeidet vi ulike modeller for et beregningsgrunnlag som gir rimelig honorering for kunstneres arbeid og en fornuftig fordeling av midlene til institusjonene basert på omfang av samtidskunstutstillinger.

Vår kartlegging viser at det i disse 53 visningsstedene i 2019 til sammen ble vist om lag 100 000 kvadratmeter samtidskunstutstillinger, med verk av omtrent 2000 kunstnere. Basert på våre beregninger (justert for lønnsvekst), er det behov for 65,5 mill. friske midler for å fullfinansiere denne reformen i 2022. Dette gir en total bevilgning til ordningen på 74,5 mill. Om ønskelig, legger vi fram våre beregninger for departementet.

Tiltak: Utstillingshonorar gjøres til en permanent ordning i 2022 og innføres ved samtlige visningssteder som har driftsstøtte av varig karakter, under hhv. Kulturdepartementet og Norsk kulturråd.

Kap. 337 Kompensasjons- og vederlagsordninger, post 71 Vederlagsordninger styrkes med 65,5 mill.

1.2 UTSTILLINGSVEDERLAG

Utstillingsvederlaget er en godtgjørelse til visuelle kunstnere for lån og framvisning av kunstverk som er i kunstnerens eie, samt en kompensasjon for at kunstneren ikke selv kan disponere verket i utstillingsperioden. Vederlaget er videre basert på kunstnerens opphavsrett og er nærmere regulert i en egen avtale mellom staten på den ene siden og kunstnerorganisasjonene på den annen side.

Avtalen om utstillingsvederlaget er pr. i dag den eneste avtalen som sikrer kunstnere forutsigbar betaling. Verdien som de profesjonelle kunstnerne bidrar med for å muliggjøre institusjonenes eksistens og suksess, samt publikums kunstopplevelser, må kompenseres for. Første steg på veien er en revidert utstillingsvederlagsavtale.

BAKGRUNN

Kunstnerorganisasjonene har i flere år kartlagt hvordan den gjeldende avtalen fungerer, og et av funnene er at kunstnerne kun mottar en tredjedel av vederlaget de har rett på. I 2014 ble det gjennomført en omfattende undersøkelse hvor det fremkom at kunstnerne, samlet sett, mottok om lag 10 millioner, mens avtalen i realiteten skulle gitt kunstnerne over 30 millioner i vederlag. Det fremkommer av undersøkelsene at avtalen misligholdes av institusjonene og utstillingsstedene som er forpliktet til å følge avtalen.

Kunstnerorganisasjonene ser på det som en selvfølge at staten skal sørge for å oppfylle de økonomiske forpliktelser de påtar seg gjennom en slik avtale. Dette har ikke vært tilfellet. Kunstnerorganisasjonene mener at det vil være avgjørende at avtalen revideres og at vederlaget finansieres for å sikre at kunstnere får det vederlaget som de har krav på. Behovet for en revisjon av utstillingsvederlagsavtalen ble allerede adressert i stortingsmeldingen «Meld.st. 23 (2011–2012) – Visuell Kunst»

En ny avtale må først og fremst bidra til å sikre kunstnerne betaling, samt forenkle håndhevelse av avtalen for kunstnere så vel som for institusjonene.

REVIDERING AV AVTALEN – FORENKLEDE OG NYE BEREGNINGSMODELLER

Kunstnerorganisasjonene har siden 2015 undersøkt og utviklet flere forskjellige forslag til revidering av modellen for utregning av utstillingsvederlaget, i dialog med Kulturdepartementet gjennom to innledende forhandlingsrunder i perioden 2017–2019. Det omfattende kartleggingsarbeidet som er gjennomført gjenspeiler også hvor viktig kunstnerne mener det er å få på plass en ny avtale med en forbedret modell.

Kunstnerorganisasjonenes forslag til modernisering er tilpasset dagens varierte kunstpraksiser og det store mangfoldet av utstillingsarrangører og institusjoner. Den skal ta høyde for at visuelle verk realiseres i en rekke

teknikker og materialer – det være seg maleri, tegning, foto, grafikk, materialbaserte og skulpturelle kunstverk, tidsbaserte medier som lyd og film, samt immaterielle hendelser, performance og digitale uttrykk. Det er viktig at avtalen fungerer for forskjellige utstillingsformater og at fordelingen av vederlaget er rettferdig. Modellen bør også bidra til å effektivisere og forenkle arbeidet med beregning og utbetaling, for å friggi ressurser hos visningsstedene og institusjonene. En ny avtale må videre være både transparent og oversiktlig, og det må føres kontroll og statistikk over utbetalinger.

BEREGNINGER

Våre samlede kartlegginger og beregninger viser at følgende verdier ligger i dagens avtale. Beregningen er basert på innhentede tall for faktisk utbetalt vederlag i 2014, jf. redegjørelser og fremlagt dokumentasjon i forhandlinger med Kulturdepartementet i 2017 og 2019, samt rapporten Kunst i tall 2019. Lønnsvekst i de mellomgående årene er medtatt (rammen for lønnsoppgjøret i staten).

kr 30 773 371	2014-tall
kr 31 788 892	2015 regulert for lønnsvekst 2014
kr 32 647 192	2016 regulert for lønnsvekst 2015
kr 33 430 725	2017 regulert for lønnsvekst 2016
kr 34 233 062	2018 regulert for lønnsvekst 2017
kr 35 191 588	2019 regulert for lønnsvekst 2018
kr 36 317 719	2020 regulert for lønnsvekst 2019
kr 36 935 120	2021 regulert for lønnsvekst 2020
kr 37 858 498	2022 med anslått lønnsvekst 2021

Tiltak: Gjenoppta og fullføre reforhandlingene om utstillingsvederlagsavtalen mellom kunstnerorganisasjonene og staten. Tilse at utstillingsvederlaget finansieres tilstrekkelig (anslått verdi 37,9 mill. i 2022).

1.3 PRODUKSJONSMIDLER

Vi vil også peke på behovet for at institusjonene gis økonomiske muligheter for å bidra med støtte til utgifter kunstnerne har til produksjon av utstillinger. Evalueringen av pilotprosjektet for utstillingshonorar viste tydelig dette behovet. Referansegruppen skriver i sitt innspill til evalueringen i mars 2018:

«Det samlede materialet vi har gått gjennom viser at kostnader for verksproduksjon kan variere veldig i størrelse fra utstilling til utstilling. Disse kostnadene kan for kunstneren utgjøre en stor del av totalkostnaden for en utstilling, i tillegg til arbeidstiden som nedlegges. Produksjonskostnadene påvirker derfor den totale økonomien for kunstneren. Det er også avgjørende at institusjonenes evne til å bidra med produksjonsmidler må styrkes gjennom driftsbevilgningene fra staten. Dette vil gi en større forutsigbarhet for alle parter og en statlig finansiering av produksjon som er likere praksisen på de utøvende kunstfeltene.»

Vi støtter referansegruppens anbefalinger om at staten bør sikre at det er rom i institusjonsøkonomien til å bidra til kunstnerens produksjonskostnader, og ber departementet vurdere å øke produksjonsmidlene i statlig støttede visningssteder.

2. KUNSTNERSTIPEND

Kunstnerstipendene går direkte til kunstnerne og bidrar til økonomisk stabilitet som gjør at kunstnerisk aktivitet kan være kunstnerens hovedbeskjeftigelse. Kunstnerstipendene bidrar slik til et dynamisk og nyskapende kunstliv, og de muliggjør et mangfold av kunstneriske uttrykk og er den mest treffsikre og bærekraftige pilaren i kunstnerøkonomien.

Kunstnerstipendene er særdeles viktig for billedkunstnere og kunsthåndverkere ettersom de er ikke er ansatt i institusjonene og har gjennomgående svært lave og varierende inntekter fra sitt kunstneriske virke.

Storting og regjering har i flere år støttet kunstnerorganisasjonenes forslag til lønnsreform for kunstnerstipendene. Det er vi svært glade for. Det er nå etablert en standard der arbeidsstipendene og de langvarige stipendene ligger på samme nivå; på 50 % av gjennomsnittlig heltidsinntekt i Norge.

I årene med opptrapping av stipendbeløpene under lønnsreformen fremmet vi ikke krav om nye hjemler. I statsbudsjettet 2020 økte regjeringen antall kunstnerstipend med til sammen 37 nye hjemler. Det var et godt løft. Imidlertid tilfalt ingen av disse kvotene kunstnere i det visuelle feltet. Dette til tross for at denne kunstnergruppen stadig tjener minst av samtlige kunstnere i Norge.

2.1 VEKSTNØKKELE INN I FORSKRIFTEN OG INDEKSREGULERING

Det viktig å innføre en lønnsvekstnøkkel for å sikre forutsigbarhet i stipendpolitikken. Slik sørger man for at de statlige stipendene ikke taper terreng igjen, men holder tritt med lønnsutviklingen ellers i staten. Vi ber regjeringen om en forskriftsendring som knytter stipendene til en fast lønnsvekstnøkkel, slik at disse stipendene «*som et minimum reguleres med en indeks lik rammen for lønnsoppgjøret i staten*».

Med lønnsvekst i statlig sektor for 2020 på 1,7 %, betyr det en økning på kr 4 815 pr. stipend, slik at hvert stipend blir på 288 025 kr. Det gir i følge våre beregninger en kostnad på hhv. 2,9 mill. (post 72) og 2,7 mill. (post 73).

Tiltak: Forskriften endres slik at stipendene som et minimum reguleres med en indeks lik rammen for lønnsoppgjøret i staten. Stipendbeløpet for 2022 oppjusteres i tråd med rammen for siste lønnsoppgjør i staten.

2.2 NYE STIPENDHJEMLER

De årlige tildelingene til de visuelle kunstnere ligger gjennomgående langt under snittet for alle kunstnere. Rundt 10 % av kunstnere innen alle kunstfelt som søkte statlige arbeidsstipend i 2021 fikk tilslag på søknaden. For de visuelle kunstnerne ligger snittet for tildelingene i løpet av de siste årene på omtrent 6,5 %. Lederen for Utvalget for Statens kunstnerstipend uttalte i forbindelse med annonseringen av tildelingene for 2019 at «*Dersom vi skal følge opp Kulturmeldingens mål om å sikre kunst av ypperste kvalitet er en styrking av stipender til kunstnerne det mest effektive tiltaket.*»

Stipendkomiteene og Utvalget for Statens kunstnerstipend rapporterer årlig om at et stort antall kvalifiserte søknader får avslag. Til sammenlikning er tildelingsprosenten 42 % for alle søknader til Kulturfondet (Årsrapport 2019). Statens kunstnerstipend har den desidert laveste tildelingsprosenten, og det er behov for at tildelingsprosenten økes kraftig.

Krav om økte hjemler	NYE hjemler	Beløp pr stipend	Sum inkl. arbeidsgiveravgift
Post 72 Arbeidsstipend	115	kr 288 025	kr 37 793 144
Post 73 Langvarige stipend	25	kr 288 025	kr 8 215 901
Samlet krav om økte hjemler	140		kr 46 009 045

For 2022 ønsker vi å fortsette fokus på møte behovene i det visuelle kunstfeltet og forbedre tildelingsprosenten. Vi ønsker at de midlertidige stipendene som ble bevilget som koronatiltak til billedkunstnere, kunsthåndverkere og fotografer videreføres som faste arbeidsstipendhjemler, samt at det bevilges 25 nye langvarige stipender.

Tiltak: Det bevilges 140 nye hjemler, som fordeles gjennom den årlige kvotefordelingen. Dette har en samlet kostnadsramme på 46 mill. i Kap. 320, fordelt på post 72 (115 hjemler) og post 73 (25 hjemler).

3. KUNSTNERISK PRODUKSJON OG FORMIDLING

NORSK KULTURRÅD

Kulturrådet bidrar til at det skapes kunst av høy kvalitet, og at kunsten når ut i offentligheten til publikum over hele landet. Tilskuddsordningene knyttet til Kulturfondet og Statens kunstnerstipend er særdeles viktig for kunstnerne og det frie feltet. Norsk kulturfond – både Rådet og fagutvalgene – nyter høy tillit som følge av

klare og transparente strukturer som sikrer fagfelleevaluering og jevnlig utskiftning av personene som foretar de faglige vurderingen.

Samtidig ser vi at det er behov for å styrke tildelingene til fagområdet visuell kunst. Kulturrådet har forsøkt å rette opp i den svake utviklingen i tildelingene til det visuelle feltet de seneste årene. Men de lave bevilgningene over statsbudsjettet fører til et marginalt handlingsrom som knapt nok dekker lønns- og prisvekst, og konsekvensen blir at nødvendige tiltak rettet mot kunstnerne og det frie feltet ikke blir realisert. Ved utflytting av de fleste institusjonene som mottar driftsstøtte, er det nå tydelig at den frie visuelle kunsten er marginalisert i Kulturfondet.

Det er kun 8,6 % av Kulturfondet som er avsatt til Visuell kunst. Til sammenligning så utgjør Musikk 40 %, Scenekunst 18,5 % og Litteratur 20,7 %. I tillegg så har man de mindre tverrfaglige områdene allmenne kulturformål på 7,2 %, kulturvern på 1,5 % og tidsskrift og kritikk som utgjør 3,1 %.

Det er derfor nødvendig å prioritere nye tiltak og satsinger, samt å ivareta og å utvide etablerte og underfinansierte tiltak på det visuelle kunstfeltet.

3.1 PROSJEKTSTØTTE VISUELL KUNST

Prosjektstøtte visuell kunst har som formål å styrke produksjon og formidling av samtidskunst. Denne nasjonale støtteordningen for kunstnere og arrangører bidrar til at kunst av høy kvalitet vises, formidles og diskuteres på små og store institusjoner i hele landet.

Tildelingsprosenten av prosjektstøtte for visuell kunst er lavere enn for flere andre fagfelt. Tall for 2018 viser at det kun ble tildelt ca. 15 % av samlet søknadssum. Samtlige prosjekter som mottar støtte, blir dermed kraftig avkortet og må søke å finne supplerende finansieringsmuligheter for å realisere prosjektene, noe som oftest resulterer i en rekke underfinansierte prosjekter. Ordningen bidrar også med tilskudd til konferanser, seminar, formidlingstiltak, workshops og annen aktivitet innenfor institusjonene. Dette fører til at andelen som går til utvikling av kunstprosjekter settes under ytterligere press.

Når det samtidig er stadig flere kunstnere i det visuelle kunstfeltet som arbeider på et kostnads- og omfangsnivå som går utover rammene for den eksisterende prosjektstøtteordningen, så melder det seg et klart behov for å styrke ordningen. Flere kunstnere jobber i dag med flerårige prosjekter sammen med et profesjonelt produksjonsapparat, tilsvarende større scenekunst- og filmproduksjoner. Mange jobber med flere produksjoner parallelt og har behov for økonomisk forutsigbarhet og muligheten for langsiktig planlegging, noe som ikke understøttes tilstrekkelig gjennom de nåværende ordninger og størrelsen på de enkeltstående prosjekttilskuddene. Ved å legge til rette for mer ambisiøse og langsiktige prosjekter, vil prosjektstøtten ikke bare bidra til å bedre inntektene til de enkelte kunstnerne, men også bidra til å realisere viktige prosjekter som muliggjør større internasjonalt gjennomslag.

Det er behov for både å kunne søke tilskudd til mindre enkeltstående prosjekter og substansiell støtte til flerårige prosjekter. Ved å styrke prosjektstøtten for visuell kunst, vil flere enkeltkunstnere og kunstnergrupper få anledning til å realisere interessante, dristige og nyskapende prosjekter over hele Norge.

3.2 KUNSTNERASSISTENTORDNINGEN

Kunstnerassistentordningen ble etablert i 2017. Formålet med ordningen er å gi kunstnere i etableringsfasen anledning til å arbeide som assistent for en mer etablert kollega i en 50 prosent stilling i ett år. Assistenten vil samtidig kunne opprettholde sin egen kunstneriske praksis og motta andre typer tilskudd. Kunstnerassistentordningen skal bidra til erfarings- og kompetanseoverføring mellom etablerte og nyutdannede kunstnere, samt profesjonalisere og øke inntektsmulighetene for begge parter. Ordningen er vellykket og bør videreutvikles.

3.3 DRIFTS- OG ARRANGØRSTØTTE

Det er behov for å styrke økonomien ved institusjonene for å bedre inntekts-, produksjons- og utstillingsmulighetene for kunstnerne. Visningsstedene har et uforløst potensial grunnet underfinansiering og manglende forutsigbarhet og utviklingsmuligheter. I Kulturrådets årsrapport for 2019 skrives det:

«Kunstfeltet er i utvikling, og infrastrukturen av visningssteder og produksjonsmiljø blir stadig mer profesjonalisert. Samtidig er disse institusjonene ofte underfinansierte sett i lys av kvaliteten, ambisjonene og nedslagsfeltet deira.»

Styrking av økonomien ved institusjonene vil også kunne bidra til å legge til rette for større risikovilje ved de mindre og mellomstore kunstinstitusjonene. Dette gjelder både de selvorganiserte visningsstedene som ligger under arrangørstøtteordningen, de øvrige institusjonene med driftstilskudd fra Kulturrådet.

Tiltak: Kap. 320 Norsk kulturråd, post 55 Norsk kulturfond styrkes med 24 mill. til visuell kunst, forslagsvis fordelt slik:

- **Prosjektstøtte for visuell kunst – økes med 15 mill.**
- **Arrangørstøtte til kunstnerdrevne visningssteder og kunstfestivaler – økes med 5 mill.**
- **Kunstnerassistentordningen – økes med 4 mill.**

Kap. 320 Norsk kulturråd, post 74 og 75: Driftstilskudd til visningssteder og institusjoner økes med 12 mill.

3.4 REGIONALE PROSJEKTMIDLER VISUELL KUNST

Det er viktig at befolkningen har tilgang til gode kunstopplevelser uansett hvor de bor i landet.

Kunstproduksjonen for utstillinger på ikke-statlige arenaer som kunstsentrene, de fleste kunstforeningene, og en del kunstnerstyrte visningssteder m.fl., vil foreløpig ikke omfattes av en ny statlig ordning for utstillingshonorar. En stor del av den publikumsrettede virksomheten til norske kunstnere foregår på disse mindre og mellomstore arenaene, og det er viktig at også dette arbeidet gis rimelige vilkår.

Skal visningsarenaene være viktige arenaer for offentlige ytringer i vårt demokrati, kan vi ikke ha en situasjon der kunstnere ser seg nødt til å takke nei til utstillingsplass grunnet mangel på finansieringsmuligheter. En helhetlig satsning på utstillingsøkonomien forutsetter derfor at statlige myndigheter også satser på regionale prosjektmidler for utstillinger på de regionale arenaene.

Regionale prosjektmidler forvaltes av KiN (Kunstsentrene i Norge). Formålet med ordningen er å gi profesjonelle kunstnere bedre vilkår i arbeidet med utstillinger og å heve kvaliteten og styrke profesjonaliteten i offentlig visning av kunst i kommuner og fylker. Midler kan kun søkes av kunstnere som allerede har en utstillingsavtale og går derfor kun til kunstproduksjon på høyt faglig nivå.

Vi setter pris på at KiN mottok fem millioner fra Kulturdepartementets stimuleringsordning for kultur våren 2021. Dette er midler som umiddelbart har positiv effekt for kunstnere med utstillingsplass og indirekte på visningsstedene som formidler deres arbeider. Disse midlene må videreføres også etter Covid-19 krisen.

Tiltak: Regionale prosjektmidler visuell kunst under Kap. 320, post 74 styrkes med 10 mill.

3.5 PROSJEKTSTØTTE TIL KUNSTPROSJEKTER I UTLANDET

Norske kunstnere mottar i økende grad invitasjoner til å stille ut på aktuelle arenaer for visuell kunst internasjonalt. Kunstnerens internasjonale ambisjoner krever dristige satsinger med høye kvalitetskrav og dermed økte produksjonsutgifter i form av utstyr, arbeidslokaler og ekstern produksjonsbistand.

Satsingene gir tilgang på et større publikum og marked, noe som er en uttalt ønsket utvikling fra regjeringens side. Ambisjonene må følges opp med en vilje til å dele den økonomiske risikoen kunstnerne tar. I tillegg til reisestøtte trenger kunstnerne prosjektmidler for å realisere kunstverk av høy kvalitet og møte kravene på internasjonale kunstarenaer. En søkbar ordning for prosjektstøtte for arbeid med kunst som skal vises i forbindelse med invitasjoner og samarbeid i utlandet, bør derfor opprettes. En slik ordning bør finansieres gjennom Utenriksdepartementet, og forvaltningen legges under Office for Contemporary Art (OCA) og Norwegian Crafts, som allerede har operative organ for behandling av søknader om tilskudd til utenlandssatsinger.

Tiltak: Kap. 115; Næringsfremme-, kultur- og informasjonsformål; Prosjektstøtte for kunstnere med kunstprosjekt i utlandet: 6 mill.